

Zajetí a soud

MAREK 14. KAPITOLA

Texty na tento týden

Mk 14; J 12,4–6; Ř 8,28; Ex 24,8; Jr 31,31–34; Za 13,7

Základní verš

„Řekl: ‚Abba, Otče, tobě je všechno možné; odejmi ode mne tento kalich, ale ne, co já chci, nýbrž co ty chceš.‘“ (Mk 14,36)

Kapitoly 14 až 16 v Evangeliiu podle Marka jsou známé jako „Příběh umučení“ nebo „Pašijový příběh“. Popisují totiž utrpení, smrt a vzkříšení Ježíše Krista. Jak jsme si řekli v 9. lekci, posledních šest kapitol Marka se věnuje jedinému týdnu. Většina událostí v Markovi 14–16 se odehrává ve čtvrtek a v pátek tohoto pašijového týdne. Ježíš v pátek zemře a v neděli je vzkříšen.

Tento týden se naše studium zaměří na Marka 14 a začneme pátým „sendvičovým příběhem“, který spojuje dva protikladné postoje ve vztahu k Ježíši. Následuje Poslední večeře, po které Ježíš bojuje svůj zápas v Getsemanské zahradě. Tam je zatčen a předveden před náboženské představitelé, aby ho soudili. Scéna soudního procesu je spojena s Petrovým zapřením Ježíše, což tvoří šestý a poslední „sendvičový příběh“. Opět se zde vyskytují dva opačné děje, které však ironickým zvratem potvrzují stejnou pravdu.

Během celého vyprávění kráčeji ruku v ruce dvě kontrastní příběhové zápletky. Marek předkládá čtenáři tyto protichůdné zápletky a zároveň odhaluje Ježíšovo vítězství.

Osнова lekce

Při studiu čtrnácté kapitoly Markova evangelia budeme sledovat poslední události Ježíšova pozemského života předcházející jeho odsouzení a popravě. Po společné večeři s učedníky odejde do Getsemane, kde bude zakrátko zatčen a předveden před veleradu.

- Mk 14,1–11: Pomazání v Betanii (neděle)
- Mk 14,12–31: Poslední večeře (pondělí)
- Mk 14,32–42: V Getsemanské zahradě (úterý)
- Mk 14,43–52: Všichni ho opustili (středa)
- Mk 14,53–72: Výslech před radou a Petrovo zapření (čtvrtek)

Budování společenství

- Podělte se ve skupině o to, co jste v posledním týdnu zažili. Jak vás tento prožitek ovlivnil ve vašem duchovním životě?
- Řekněte ostatním o situaci, kdy jste v poslední době vnímali výrazný projev Boží přítomnosti ve vašem životě. Vyjádřete veřejně Bohu své poděkování.

NEZAPOMENUTELNÝ ČIN

⁶Ježíš však řekl: „Nechte ji! Proč ji trápíte? Vykonala na mně dobrý skutek. ⁷Vždyť chudé máte stále kolem sebe, a kdykoli chcete, můžete jim činit dobře; mne však nemáte stále. ⁸Ona učinila, co měla; už napřed pomazala mé tělo k pohřbu.“ (Mk 14,6–8)

Osobní studium

Jaké dva příběhy se prolínají a doplňují ve verších Mk 14,1–11?

Z úvodního verše této statě se dozvídáme, že byly „dva dny před velikonoce“ (Mk 14,1). Setkání, o kterém je řeč, se uskutečnilo buď v úterý večer, nebo ve středu. Náboženští vůdci mají svůj plán a načasování. Potřebují už jen najít prostředek k dosažení svého cíle. A ten přijde z nečekané strany.

Tato pasáž je pátým „sendvičovým příběhem“ u Marka. Příběh spiknutí proti Ježíši je propojen s příběhem ženy, která vzácným olejem pomazala Ježíšovu hlavu. Dvě paralelní postavy dělají protichůdné činy a příběhy tak formou ironie zobrazují kontrast.

Marek neprozrazuje, kdo je ona žena. Její úžasný dar pro Ježíše stojí v protikladu k Jidášově podlosti, když zradil svého Pána. Zatímco žena zůstává beze jména, Jidáš autor nejen jmenuje, ale také upřesňuje, že je jedním z Dvanácti. A zatímco hodnotu daru ženy autor v tomto příběhu poměrně přesně specifikuje (Mk 14,5), Jidáš je podle vypravěče ochoten zradit Ježíše za pouhý příslib odměny (Mk 14,11).

Text neuvádí žádný konkrétní motiv ženin jednání, ale hosté na večeři jsou zdě-

šeni tím, co oni sami považují za velké plýtvání obrovskou sumou peněz. Ježíš však jednání ženy obhajuje slovy, že to, co udělala, bude vzpomínáno při hlásání evangelia po celém světě jako památka na její čin. A opravdu, na její skutek se nezapomnělo. Všechna čtyři evangelia jej v nějaké podobě vyprávějí a dávají tak za pravdu Ježíšovým slovům.

Nezapomenutelná je i Jidášova zrada. Zatímco Marek jen naznačuje, že Jidášovým motivem byla chamtivost, evangelium podle Jana to uvádí jasně (J 12,4–6).

V textu nacházíme také hru se slovy, která má ilustrovat, že v těchto dvou příbězích se nacházejí dva různé motivy. Ježíš označuje jednání ženy jako „dobré“ (řecky *kalos*; Mk 14,6) a dodává, že vždy existuje příležitost dělat pro chudé něco „dobře“ (řecky *eu*; Mk 14,7). V závěru příběhu Ježíš „prorokuje“, že její skutek se stane součástí evangelia, tedy „dobré zprávy“ (řecky *eu-angelion*; Mk 14,9). V kontrastu s tím vyznívá text Mk 14,11, podle kterého Jidáš hledal pro zradu Ježíše dobrou – „vhodnou“ – příležitost (řecky *eu-kairós*; Mk 14,11). Tato slovní hra mimo jiné naznačuje, že i spiknutí lidí zabít Mesiáše se nakonec stane součástí příběhu evangelia. Naplní se tak Boží vůle, když vydal svého Syna pro spásu lidstva.

Aplikace

Jak nám text Ř 8,28 pomáhá pochopit podstatu toho, o čem mluví dnešní úvodní verše (Mk 14,6–8)?

POSLEDNÍ VEČEŘE

²²Když jedli, vzal chléb, požehnal, lámal a dával jim se slovy: „Vezměte, toto jest mé tělo.“²³Pak vzal kalich, vzdal díky, podal jim ho a pili z něho všichni.²⁴A řekl jim: „Toto jest má krev, která zpečetuje smlouvu a prolévá se za mnohé.“²⁵Amen, pravím vám, že nebudu již píti z plodu vinné révy až do toho dne, kdy budu pít nový kalich v Božím království.“ (Mk 14,22–25)

Osobní studium

Přečti si Mk 14,22–31 a Ex 24,8. Jaký význam má tento příběh pro křesťanskou víru?

Podle Mk 14,12 se poslední večeře uskutečnila první den svátku nekvašených chleebů. Právě v tento den se přinášela oběť velikonočního beránka. Večeře se tedy jedla ve čtvrtek večer po západu slunce.

Při poslední večeři Ježíš Kristus zavádí novou slavnost, která se má stát připomínkou něčeho nového. Jde vlastně o přechod od židovské slavnosti *Pesach*, která se váže k odchodu Izraele z Egypta a k tomu, že se na Sinaji stal Božím lidem smlouvy. Na znamení zpečetění smlouvy Mojžíš pokropí lid krví obětí a řekne: „Hle, krev smlouvy, kterou s vámi uzavírá Hospodin na základě všech těchto slov“ (Ex 24,8).

Je pozoruhodné, že při poslední večeři, kterou zde Ježíš ustanovil, se nepoužívá beránek z velikonočního jídla. Je to proto, že samotný Ježíš je Boží Beránek (porovnej s J 1,29). Chléb při této večeři představuje

jeho tělo. Nová smlouva (viz Jr 31,31–34) je zpečetěna Ježíšovou krví a při této večeři ji připomíná kalich. Ježíš říká: „Toto jest má krev, která zpečetuje smlouvu a prolévá se za mnohé“ (Mk 14,24).

Potom, uprostřed společné večeře, Ježíš předpovídá, že ho opustí všichni učedníci. Cituje přitom slova proroka o tom, že pastýř bude zasažen mečem a ovce se rozprchnou (Za 13,7). Ježíš je pastýř a jeho učedníci jsou ovce. Je to neúprosná a ponurá zpráva. Ale Ježíš přidává i slovo naděje a opakuje předpověď o svém vzkříšení. Dodává, že po svém vzkříšení předejde učedníky do Galileje (Mk 14,28). Na tuto předpověď se odvolá i „mládenec“ u Ježíšova hrobu (Mk 16,7), a proto má text zvláštní váhu.

Učedníci mají velký problém přijmout Ježíšova slova. Petr dokonce tvrdí, že i kdyby od Ježíše odpadli všichni ostatní, on mu zůstane věrný. Ježíš však pokračuje a velmi vážně říká, že než kohout dvakrát zakokrhá, Petr ho třikrát zapře. Tato předpověď bude hrát klíčovou roli ve scéně Ježíšova soudu a Petrova zapření.

Aplikace

Jaká je tvá zkušenost se slibem daným Bohu, že něco uděláš, nebo naopak neuděláš? Co ses z toho naučil?

GETSEMANSKÁ ZAHRADA

³⁴A řekl jim: „Má duše je smutná až k smrti. Zůstaňte zde a bděte!“ ³⁵Poodešel od nich, padl na zem a modlil se, aby ho, je-li možné, minula tato hodina. ³⁶Řekl: „Abba, Otče, tobě je všechno možné; odejmi ode mne tento kalich, ale ne, co já chci, nýbrž co ty chceš.“ (Mk 14,34–36)

Osobní studium

Přečti si text Mk 14,32–42. O co se Ježíš modlil? Jak byla jeho modlitba vyslyšena?

Ježíš a učedníci opouštějí opevněné město Jeruzalém, kde jedli pesachovou večeři, a jdou přes údolí Kidrón do zahrady na svazích Olivové hory. Název *Getsemani* znamená doslova „lis na olej“, což naznačovalo, že v blízkosti se nacházel lis na zpracování olivového oleje. Přesné místo dnes není známo, protože Římané během obléhání města v roce 70 pokáceli všechny stromy na Olivové hoře.

Když Ježíš vchází do zahrady, nechává tam své učedníky a dál jde jen s Petrem, Jakubem a Janem. Potom však opustí i je a sám odchází do ústraní. Tento prostorový odstup naznačuje, že Ježíš je stále osamocенější a izolovanější. Takto opuštěný čelí svému nadcházejícímu utrpení.

Ježíš se modlí, aby byl od něho odňat kalich utrpení, ale pouze pokud je to Boží vůle (Mk 14,36). Používá aramejský výraz *Abba*, který Marek překládá jako „Otče“. Tento výraz neznamená „tatínek“, i když se to často naznačuje. Výraz, kterým dítě oslovovalo

svého otce, byl *abi* (viz BROWN, Raymond E., *The Death of the Messiah*, Anchor Biblia Reference Library. New York: Doubleday, 1994, sv. 1, s. 172.173). Ale i použití výrazu *Abba* ve významu „Otec“ vyjadřuje úzkou rodinnou vazbu, kterou není třeba nijak zlehčovat.

Ježíš se modlí za odstranění kalicha utrpení. Podřizuje se však Boží vůli (srovnej s modlitbou *Otče náš* v Mt 6,10). Ve zbytku příběhu o umučení je zřejmé, že Boží odpověď na Ježíšovu modlitbu je zamítavá. Neodstraní od něho kalich utrpení, protože právě díky této zkušenosti se světu nabízí spása.

Když čelíme potížím, je povzbuzující mít přátele, kteří nás podporují. Apoštol Pavel píše o tom, že všechno „může“ – zvládne – v Kristu, který mu dává sílu (Fp 4,13). Mnozí však zapominají na následující verš, který apoštol začíná slovy: „Avšak...“ Verš zní: „Avšak učinili jste dobře, když jste mi pomohli v mých těžkostech“ (Fp 4,14). Přesně po tom toužil i Ježíš v Getsemanské zahradě. Třikrát přišel hledat útěchu u svých učedníků a třikrát je našel spící. Na konci je probudí, aby s ním vyšli čelit zkoušce. On je připraven, oni však připraveni nejsou.

Aplikace

Je pro tebe náročné připustit, že to, o co se modlíš, může dopadnout jinak, než si představuješ? Co ti v takových situacích pomáhá?

VŠICHNI HO OPUSTILI

⁴⁸Ale Ježíš jim řekl: „Vyšli jste na mne jako na povstalce s meči a holemi, abyste mě zajali.“ ⁴⁹Deně jsem učival u vás v chrámě a nezmocnili jste se mne. Ale je třeba, aby se naplnila Písma!“

⁵⁰Všichni ho opustili a utekli. ⁵¹Šel za ním nějaký mladík, který měl na sobě jen kus plátna přes nahé tělo; toho chytili. ⁵²On jim však nechal plátno v rukou a utekl. (Mk 14,48–52)

Osobní studium

Jaké události, které jsou klíčové pro plán spasení, popisuje text Mk 14,43–52?

Je šokující, že jeden z Ježíšových nejbližších spolupracovníků ho zradil jeho nepřítelům. Evangelia nezacházejí do velkých podrobností o Jidášově motivaci. V knize *Touha věků* nacházíme tato slova: „Jidáš vždycky miloval peníze, ale nikdy nebyl natolik zkažený, aby se odhodlal k takovému činu. Příliš dlouho se však poddával hrabivosti, až jej nakonec zcela ovládla. Láska k penězům v něm přemohla lásku ke Kristu. Propadl jedné nepravosti, a tím se vydal do rukou satana a hříchu. Potom se už neztavil před ničím.“ (DA 716; TV 457)

Zradu odsuzují všichni, dokonce i ti, kteří využívají zrádce (porovnej s Mt 27,3–7). Jidášův skutek je však mimořádně ostudný, protože se svou zradu snaží ukrýt pod roušku přátelství. Zástupu ozbrojenců říká, že ten, koho políbí, je hledaný muž, kterého je třeba zatknout. Zdá se, že Jidáš chtěl před Ježíšem a ostatními učedníky skrýt svou podlost.

Když ozbrojenci Ježíše zatknou, vypukne zmátek. Kdosi dokonce vytasí meč (podle J 18,10.11 to byl Petr) a usekne ucho veleknězovu sluhovi. Ježíš kárá ty, co ho přišli zatknout. Podivuje se nad tím, že se ho snaží zajmout tajně, ačkoli ho mohli zajmout kdykoli, když ho viděli učit v chrámu. Ježíš však končí svá slova odkazem na naplnění Písma. Je to další poukázání na dvojitou dějovou linii procházející příběhem o umučení: na jedné straně je uskutečňování Boží vůle, na straně druhé jednání lidí ve snaze zničit Mesiáše.

Během zatčení od Ježíše utečou všichni jeho učedníci. Uteče dokonce i Petr, který se však později v příběhu opět objeví. Z dálky bude pozorovat Ježíše a sám se dostane do problémů. V textu nacházíme i zmínku o jakémsi mladíkovi, který následoval Ježíše i po jeho zajetí (Mk 14,51.52). Tato zpráva se nachází pouze v Evangelii podle Marka. Někteří si myslí, že šlo o samotného Marka, ale není k tomu dostatek důkazů. Pozoruhodné je, že utíká nahý. Mladý muž místo toho, aby zanechal všechno a „následoval“ Ježíše, dělá opak – zanechává všechno a „utíká“ od Ježíše pryč.

Aplikace

Uvažuj o myšlence, že Jidáš byl otrokem „jediné neřesti“, která ho nakonec přivedla na úplné dno. Co se z toho můžeme naučit o nenávisti ke hříchu a o touze zvítězit díky Boží milosti nad pokušením a hříchem?

KDO JSI?

⁶⁰Tu velekněz vstal, postavil se uprostřed a otázal se Ježíše: „Nic neodpovídáš na to, co tihle proti tobě svědčí?“ ⁶¹On však mlčel a nic neodpověděl. Opět se ho velekněz zeptal: „Jsi ty Mesiáš, Syn Požehnaného?“ ⁶²Ježíš řekl: „Já jsem. A uzříte Syna člověka sedět po pravici Všemohoucího a přicházet s oblaky nebeskými.“ (Mk 14,60–62)

Osobní studium

Přečti si text Mk 14,53–72. Porovnej reakce Ježíše a Petra na události, které následovaly po Ježíšově zatčení. V čem jsou rozdíly? Co se z jejich reakcí můžeme naučit?

Verše Mk 14,53–59 popisují Ježíšovo přivedení před židovskou veleradu a první část procesu. Tento příběh ukazuje zmar a frustraci. Náboženští vůdci se opakovaně snaží vznést obvinění proti Ježíši. Nedaří se jim však najít žádné důvěryhodné svědky. Marek poznamenává, že svědectví svědků se neshodovala a ukázala se jako falešná.

Nakonec se postavil velekněz a oslovil přímo Ježíše. Ten však nejprve neodpovídá. Když ho však velekněz „zapřísahal“ (viz Mt 26,63) a položil mu otázku, zda je „Mesiáš, Syn Požehnaného“ (Mk 14,61), Ježíš upřímně a otevřeně říká: „Já jsem.“ Potom se odkazuje na text Da 7,13.14 o Synu člověka, který sedí po Boží pravici a přichází s nebeskými oblaky (Mk 14,62). To je však na velekněze už příliš. Dokonce si roztrhne roucho, a to i přesto, že mu takové jednání zakazoval zákon (Lv 21,10). Svou reakcí ukazuje obrovské rozhořčení a přesvědčení, že Ježíš se rouhá. Velekněz vyzývá veleradu k odsouzení Ježí-

še a velerada se velmi rychle shodla, že Ježíš si zaslouží smrt. A nejen to. Aby ukázali své pohrdání Ježíšem, začnou na něho představitelé velerady křičet a plivat. Někteří ho dokonce bijí a posmívají se mu.

Zatímco byl Ježíš souzen veleradou a vydával věrné svědectví, Petr je venku na nádvoří a lže. Jedná se o poslední „sendvičový příběh“ a opět v něm nacházíme obrovský kontrast. Dvě paralelní postavy, Ježíš a Petr, dělají naprosto protichůdné činy. Ježíš vydává věrné svědectví, Petr falešné. Petr je třikrát nařčen sluhou nebo kolemjdoucími a pokaždé popírá spojení s Ježíšem, přičemž dokonce nadává a zapřísahá se.

Právě tehdy zakokrhal kohout podruhé a Petr si hned vzpomene na Ježíšovo proctví, že v tu noc třikrát zapře svého Pána. Poznání vlastního selhání ho zlomí a on se rozpláče.

V tomto textu nacházíme zvláštní ironii. Na konci svého soudu má Ježíš zavázané oči, bijí ho a nařizují mu, aby „prorokoval“! Chtěli se mu posmívat za to, že nedokáže říct, kdo ho udeřil. Avšak právě tehdy Petr zapírá Ježíše, čímž se naplňuje jedno z Ježíšových proctví. Právě svým zapřením Petr vlastně dokazuje, že Ježíš je Mesiáš.

Aplikace

Jak bys povzbudil někoho, kdo chce následovat Ježíše, ale ne vždy se mu to daří? Kdo z nás občas neselhal v děláni toho, o čem víme, že je to Ježíšova vůle?

PODNĚTY K ZAMYŠLENÍ

Přečtěte si 75. kapitolu „Soud“ (DA 698–715; TV 445–446) a 76. kapitolu „Jidáš“ (DA 716–722; TV 447–461) z knihy *Touha věků*.

„Sotva Petr vypustil z úst ponižující přísahu a z dálky se ozvalo kokrhání, odvrátil Spasitel svůj zrak od zlostných soudců a podíval se na svého ubohého učedníka. Také Petr zvedl oči a jejich pohledy se setkaly. Z Ježíšovy laskavé tváře vyzařovala lítost a smutek, nebyl v ní však ani náznak hněvu. Když Petr viděl Mistrova bledou, ztrápenou tvář, chvějící se rty, pohled plný soucitu a odpuštění, cítil se, jako by jeho srdcem pronikl ostrý šíp. Probudilo se v něm svědomí. Oživila se mu paměť. Vybavil si, jak ještě před několika hodinami sliboval, že půjde se svým Pánem i do vězení či na smrt. Vzpomněl si, jak ho zarmoutilo, když mu Spasitel v horní místnosti řekl, že ještě tuto noc jej třikrát zapře. Právě před chvílí Petr prohlásil, že Ježíše nezná. Najednou si uvědomil, jak dobře ho Pán zná a jak spolehlivě rozeznal v jeho srdci faleš, o které ani on sám nevěděl.“ (DA 712.713; TV 454)

Otázky k rozhovoru

1. *Jak se při pouhém čtení toho, co Ježíš předpověděl v Mk 14,9, skutečně naplňuje další Ježíšova předpověď – velmi nepravděpodobná vzhledem k okolnostem, za nichž byla vyslovena?*
2. *Porovnejte postoje a jednání Jidáše a Petra. V čem si byli podobní, a v čem se lišili v souvislosti s Ježíšovým příběhem utrpení?*
3. *Uvažujte společně o významu Večeře Páně. Jak by se tato připomínka Ježíšova díla mohla stát ve vašem sboru důležitější a jak byste do jejího slavení mohli zapojit více členů?*
4. *Uvažujte o tom, že Bůh odpověděl „ne“ na Ježíšovu modlitbu v Getsemanské zahradě. Co pro vás znamená, když Bůh neodpoví na vaši modlitbu podle vašich představ?*
5. *Přestože Petr tím, že zapřel, Ježíše velmi zklamal, Ježíš ho nezavrhl. V čem je pro nás tento Ježíšův postoj nadějí?*